

Omzendbrief KBB/ABB2024/X

Omzendbrief over de toepassing van het decreet van
16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de
lijkbezorging en de uitvoeringsbesluiten ervan

Aan :

- de provincieraden
- de deputaties
- de gemeenteraden
- de colleges van burgemeester en schepenen
- de crematoria

Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken,
Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en
Gelijke Kansen
Markiesgebouw
Markiesstraat 11000 Brussel
Tel: 02 552 69 00

20 september 2024

Betreft: Omzendbrief over de toepassing van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de
lijkbezorging en de uitvoeringsbesluiten ervan

Inhoud

Inleiding	5
1. Gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen (artikel 2, eerste, vierde en vijfde lid, en artikel 4, tweede lid)	5
1.1. De gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats (artikel 2, eerste lid)	5
1.2. Kosteloze begraving en uitstrooiing voor eigen inwoners (artikel 2, vijfde lid)	6
1.3. Omheining van de begraafplaats	6
1.4. Gezag over, politie over en toezicht op de begraafplaats (artikel 4, eerste lid)	6
1.5. Opgraving (artikel 4, tweede lid)	6
1.6. Sluiting van een oude begraafplaats (artikel 5)	8
2. Crematoria (artikel 2, tweede en derde lid, en artikel 4)	9
2.1. Oprichting en beheer (artikel 2, tweede lid)	9
2.2. Louter technische entiteit mogelijk	10
2.3. Gezag over, politie over en toezicht op de crematoria (artikel 4)	10
3. Concessies (artikel 6 tot en met 10)	11

3.1. Voorwerp van de concessie (artikel 6, eerste lid)	11
3.2. Bevoegdheid tot het toekennen van concessies (artikel 6, eerste en tweede lid)	11
3.3. De begunstigen van een concessie (artikel 6, derde en vierde lid)	11
3.4. Duur, verschuldigd bedrag en voorwaarden voor de toekenning van een concessie (artikel 7, §1, en artikel 8)	13
3.5. Hernieuwing van een concessie (artikel 7, §2 en §3)	13
3.5.1. Hernieuwing zonder bijzetting (artikel 7, §2)	13
3.5.2. Hernieuwing met bijzetting (artikel 7, §3)	13
3.6. Altijddurende concessies (artikel 9)	14
3.7. Onderhoud van de concessie (artikel 10)	15
4. Kisting en vervoer van lijken (artikel 11 tot en met 15)	15
4.1. Kisting binnen het Vlaamse Gewest (artikel 11)	15
4.2. Het lijkenvervoer binnen het Vlaamse Gewest (artikel 13)	16
4.3. Kisting en vervoer van een stoffelijk overschot naar het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest of het Waalse Gewest	17
4.4. Kisting en vervoer van het stoffelijk overschot naar het buitenland	17
4.4.1. Kisting en vervoer binnen de Benelux	18
4.4.2. Kisting en vervoer van of naar een van de landen die gebonden zijn door de overeenkomst van Straatsburg	18
4.4.3. Kisting en vervoer tussen Frankrijk en België	19
4.4.4. Kisting en vervoer naar een ander land	20
4.5. Lijkbezorging van behoeftigen (artikel 14)	21
4.5.1. Begrip behoeftige	21
4.5.2. Behoorlijke lijkbezorging	21
4.5.3. Respect voor de laatste wil	21
4.5.4. Vergoeding van de kosten	22
4.6. Laatste wilsbeschikking	22
4.6.1. De personen die een laatste wilsbeschikking kunnen neerleggen	22
4.6.2. Inhoud van de laatste wilsbeschikking	22
4.6.3. Bijbegroving, bijzetting en gezamenlijke uitstrooiing	22
4.6.4. Levensbeschouwing	23
4.6.5. Afstaan van het lichaam aan de wetenschap	23
4.7. Begroving of crematie van levenloos geboren kinderen die de wettelijke levensvatbaarheidsgrens nog niet hebben bereikt	24
5. Begroving	24
5.1. Toestemming tot begraving	25
5.1.1. Ondertekening van de toestemming tot begraving	25

5.1.2. Bevoegdheid tot het verlenen van toestemming tot begraving	25
5.1.3. Weigering van de toestemming tot begraving	25
5.1.4. Wachttermijn van 24 uur	26
5.1.5. Gewelddadige dood of andere omstandigheden	26
5.1.6. Verzoek bij de rechtbank van eerste aanleg	26
5.2. Private begraafplaatsen	26
5.3. Begraving in volle grond, grafkelder of ondergronds	26
5.4. Niet-geconcedeerd graf	27
5.4.1. Bewaartermijn	27
5.4.2. Procedure voor de verwijdering van een niet-geconcedeerd graf	27
5.4.3. Omzetting van een niet-geconcedeerd graf in een concessie	28
6. Crematie (artikel 19 tot en met 24ter)	28
6.1. Toestemming tot crematie (artikel 19, §1)	28
6.1.1. Indiening en ondertekening van de aanvraag van toestemming tot crematie	28
6.1.2. Bevoegdheid tot het verlenen van de toestemming tot crematie	30
6.1.3. Weigering van de toestemming tot crematie	30
6.1.4. Wachttermijn van 24 uur	30
6.1.5. Verzoek bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg	30
6.2. Crematie na opgraving (artikel 19, §2)	31
6.3. Bestemming van de as (artikel 24)	31
6.3.1. Begraven van de as op de begraafplaats	33
6.3.2. Bijzetten van de as in het columbarium van de begraafplaats	33
6.3.3. Uitstrooien van de as op een perceel van de begraafplaats dat daarvoor bestemd is	34
6.3.4. Uitstrooien van de as op de territoriale zee, die grenst aan het grondgebied van België	34
6.3.5. Uitstrooien van de as en begraven van de urne op een andere plaats dan de begraafplaats	35
6.3.6. Begraving, bewaring en uitstrooiing van de as op een zone buiten de begraafplaats, afgebakend door de gemeente	35
6.3.7. Bewaring van de as op een andere plaats dan de begraafplaats	36
6.4. Meegeven van een gedeelte van de as (artikel 24, §5)	37
6.5. As van de eerder overleden echtgenoot of partner (artikel 24, §2)	37
6.6. As van overleden gezelschapsdier(en) (artikel 24ter)	38
7. Graftekens (artikel 25 tot en met 26)	39
7.1. Recht op plaatsen van een grafteken (artikel 25, eerste lid)	39
7.2. Lokale regels over esthetisch uitzicht en ordening van de begraafplaats (artikel 25, tweede lid)	39
7.3. Gemeente wordt eigenaar van niet-weggenomen graftekens (artikel 26, §1)	40
7.4. Lijst van graven met lokaal historisch belang (artikel 26, §2)	40
7.5. Bescherming door Onroerend Erfgoed Vlaanderen	41

8. Lijkbezorging van overledenen die tijdens hun leven een bepaalde godsdienst of overtuiging hebben	41
8.1. Het gemeentelijke karakter van de begraafplaats	42
8.2. Het neutrale karakter van de begraafplaats	42
8.3. Geen beperking in de keuze van de begraafplaats op basis van godsdienst of geloofsovertuiging	42

Bijlage 1: Schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking

Bijlage 2: Toestemming tot crematie

Bijlage 3: Toestemming tot begraving

Inleiding

Deze omzendbrief vervangt omzendbrief BA-2006/03 van 10 maart 2006 betreffende de toepassing van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging en de uitvoeringsbesluiten ervan.

De gewesten zijn sinds 1 januari 2002 bevoegd voor de materie van de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging regelt die materie voor het Vlaamse Gewest. De meest recente wijziging aan dit decreet werd doorgevoerd met het decreet van 9 februari 2024 tot wijziging van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria en het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.

Daarnaast gelden de bepalingen van drie uitvoeringsbesluiten:

- het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2004 tot organisatie, inrichting en beheer van begraafplaatsen en crematoria (hierna het BVR van 2004 te noemen);
- het besluit van de Vlaamse Regering van 21 oktober 2005 tot bepaling van de voorwaarden waaraan een doodskest of een ander lijkomhulsel moet beantwoorden (hierna het BVR van 2005 te noemen);
- het besluit van de Vlaamse Regering van 24 februari 2006 tot vaststelling van de wijzen van lijkbezorging, de asbestemming en de rituelen van de levensbeschouwing voor de uitvaartplechtigheid die kunnen opgenomen worden in de schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking die aan de ambtenaar van de burgerlijke stand kan overgemaakt worden (hierna het BVR van 2006 te noemen).

Door talrijke wijzigingen in het decreet van 16 januari 2004 en de uitvoeringsbesluiten ervan is het noodzakelijk om omzendbrief BA-2006/03 te actualiseren. Het opzet van deze vernieuwde omzendbrief is de regelgeving nader uit te leggen en te verduidelijken.

In de titels van de tekst wordt telkens verwezen naar de toepasselijke bepaling van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging (hierna het decreet begraafplaatsen te noemen).

1. Gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen (artikel 2, eerste, vierde en vijfde lid, en artikel 4, tweede lid)

1.1. De gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats (artikel 2, eerste lid)

Iedere gemeente heeft ten minste één begraafplaats. Gemeenten kunnen zich verenigen om over een gemeenschappelijke begraafplaats te beschikken. Het geheel van begraafplaatsen op het grondgebied van

een gemeente biedt alle vormen van lijkbezorging aan die bepaald zijn in het decreet, behalve de uitstrooiing van de as op de territoriale zee, die grenst aan het grondgebied van België.

Een gemeente kan een begraafplaats hebben die zich op het grondgebied van een andere gemeente bevindt. In punt 1.4 wordt verder ingegaan op de uitoefening van het gezag, de politie en het toezicht op die begraafplaats.

1.2. Kosteloze begraafing en uitstrooiing voor eigen inwoners (artikel 2, vierde lid)

Voor de personen die zijn ingeschreven in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister van de gemeente en van de gemeenten die deel uitmaken van het intergemeentelijke samenwerkingsverband, zijn de volgende handelingen gratis:

- de begraafing van een stoffelijk overschot in een niet-geconcedeerd graf (zie ook punt 5.4);
- de begraafing van een asurn in een niet-geconcedeerd graf of een urnenkelder;
- de bijzetting van een asurn in een columbarium;
- de uitstrooiing van de as.

Op het principe van de kosteloze lijkbezorging voor eigen inwoners gelden twee uitzonderingen:

- De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan betalende concessies verlenen. Een uitgebreide toelichting over concessies is opgenomen in punt 3.
- De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan voor de begraafing in een grafkelder een vergoeding tegen kostprijs voor de grafkelder vragen (artikel 17, §1, van het decreet begraafplaatsen).

1.3. Omheining van de begraafplaats

De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband beslist autonoom of de begraafplaats wordt omheind. Dat is niet verplicht. De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband kiest de meest passende omheining.

1.4. Gezag over, politie over en toezicht op de begraafplaats (artikel 4, eerste lid)

De gemeentelijke begraafplaatsen vallen onder het gezag, de politie en het toezicht van de gemeenteoverheden.

Volgens de rechtspraak van het Hof van Cassatie wordt de politie over de begraafplaatsen uitgeoefend door de gemeenten waarvoor die begraafplaatsen dienen, ook als ze op het grondgebied van een andere gemeente liggen.

1.5. Opgraving (artikel 4, tweede lid)

Artikel 8 tot en met 12 van het BVR van 2004 bevat de regels over opgravingen.

Conform artikel 1, 2°, van het BVR van 2004 wordt met opgraven bedoeld een stoffelijk overschot of een asurn uit een graf halen om te herbegraven of, in geval van een stoffelijk overschot, te cremieren.

De burgemeester kan alleen om ernstige redenen toestemming verlenen tot opgraving. Aanvankelijk was een opgraving verboden gedurende de eerste tien jaar na de begraafing, behalve op gerechtelijk bevel. Het besluit van de Vlaamse Regering van 2 december 2005 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2004 tot organisatie, inrichting en beheer van begraafplaatsen en crematoria schafte dat verbod af. De burgemeester kan bijgevolg zowel tijdens de eerste tien jaar na de begraafing als daarna een toestemming tot opgraving verlenen om ernstige redenen.

Alleen de burgemeester kan bepalen wat valt onder 'ernstige redenen'. Hij beslist autonoom wat die ernstige redenen kunnen zijn. Enkele voorbeelden zijn:

- de opgraving van een stoffelijk overschot met de bedoeling het te herbegraven op een begraafplaats die zich dichterbij de nabestaanden bevindt;
- de opgraving van een stoffelijk overschot met de bedoeling het met een overleden familielid te begraven in een concessie die geschikt is voor drie personen.

Een gemeentelijk reglement dat een verbod op opgravingen instelt buiten een gerechtelijk bevel of vastlegt in welke gevallen een stoffelijk overschot of een urne opgegraven mag worden, schendt de toegewezen bevoegdheid van de burgemeester. De beoordelingsbevoegdheid van de burgemeester mag niet ingeperkt worden. De gemeenteraad kan de procedure voor opgravingen wel in een reglement vastleggen. Hij kan in het reglement ook de praktische organisatie en de kosten van de opgraving bepalen.

Als een overledene in een andere gemeente wordt herbegraven, is een dubbele toestemming vereist:

- De burgemeester van de gemeente waar de overledene begraven werd, verleent toestemming tot opgraving.
- De burgemeester van de gemeente waar de overledene herbegraven wordt, verleent toestemming tot herbegraving.

Voor de uitvoering van opgravingswerken gelden een aantal voorschriften:

- De gemeente maakt voor de ruiming van een begraafplaats (of een deel ervan) een draaiboek op. Het draaiboek omschrijft:
  - o de werkzaamheden;
  - o de richtlijnen voor de bescherming van het uitvoerend personeel;
  - o de werkwijze bij mogelijk onverteerde resten;
  - o de bestemming van mogelijk onverteerde resten;
  - o de bestemming van mogelijk aangetroffen waardevolle voorwerpen.
- Tijdens de opgraving wordt de plaats voor het publiek visueel afgeschermd.

- De personen die de opgraving uitvoeren, zijn voldoende opgeleid en dragen gepaste persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Een omhulsel dat de zuurstoftoetreding belemmert, wordt verwijderd. Als dat onmogelijk is, wordt het omhulsel luchtdoorlatend gemaakt.
- Resten van kleding, van een doodskist of van een lijkwade, die bij het ruimen van een graf gevonden worden, worden afgevoerd voor verbranding.
- Bij het transport van onverteerde resten wordt gebruikgemaakt van een (niet-)herbruikbare lucht- en vloeistofdichte kist. Als de kist uitsluitend bestemd is voor het vervoer, mag de kist vervaardigd zijn uit niet-afbreekbare materialen.
- Als het lijk naar een andere plaats dan de begraafplaats van opgraving gebracht wordt, wordt het in afwachting van vervoer bewaard in een lucht- en lekdichte kist.
- Tijdens de opgraving en de ruiming wordt de plaats van de te ontruimen graven voor het publiek visueel afgeschermd.

De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband houdt een register van de plaats van begraving, de bewaring in een columbarium of de uitstrooiing van de as op de (inter)gemeentelijke begraafplaats nauwkeurig bij. Voor de uitstrooiing van de as beperkt de nauwkeurige aanduiding van de plaats zich tot de vermelding van de strooiweide. Na opgraving past de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband het register aan.

1.6. Sluiting van een oude begraafplaats (artikel 5)

De sluiting van een oude begraafplaats verloopt volgens een vaste procedure.

- De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband beslist de oude begraafplaats te sluiten. Het gaat om een beleidskeuze, waarover de gemeenteraad en het bevoegde orgaan van het intergemeentelijk samenwerkingsverband een autonome beslissingsbevoegdheid hebben. De beslissing bevat de datum waarop niet meer begraven mag worden. Een impliciete beslissing tot sluiting van de begraafplaats is niet toegestaan.
- De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband maakt de beslissing tot sluiting bekend en hangt een afschrift van de beslissing aan de ingang van de begraafplaats. De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband mag uiteraard ook in extra manieren van bekendmaking voorzien, zonder dat dit een verplichting is.
- De oude begraafplaats waar nog stoffelijke resten begraven liggen, wordt in de staat gelaten waarin ze zich bij de sluiting bevindt. Er mag gedurende een periode van ten minste tien jaar na de laatste begraving volstrekt geen gebruik van worden gemaakt. Na afloop van die periode kan de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband beslissen om de begraafplaats een andere bestemming te geven.

Bijvoorbeeld: De laatste begraaving dateert van 1 februari 2020. De beslissing tot sluiting van de begraafplaats wordt op 1 februari 2022 genomen. De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan pas vanaf 1 februari 2030 de oude begraafplaats een nieuwe bestemming geven. Bij ruiming van de oude begraafplaats worden de geconcedeerde graven verplaatst naar een perceel van dezelfde grootte op de nieuwe begraafplaats. De belanghebbende dient daarvoor een aanvraag in bij de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaalt de voorwaarden van overbrenging. De gemeenteraad of het bevoegde orgaan kan beslissen dat de kosten voor overbrenging van de graftekens en voor de eventuele bouw van een nieuwe grafkelder ten laste zijn van de belanghebbenden die de overbrenging hebben aangevraagd. De belanghebbenden hoeven de overbrenging van de stoffelijke resten echter nooit te vergoeden. Dezelfde regeling kan worden toegepast bij de ontruiming en verplaatsing van graven op een bestaande begraafplaats die niet wordt gesloten.

Graven die op de lijst van graven met lokaal historisch belang voorkomen, worden bij (gedeeltelijke) ontruiming (kosteloos) naar de nieuwe begraafplaats overgebracht (zie ook punt 7.4).

2. Crematoria (artikel 2, tweede en derde lid, en artikel 4)

2.1. Oprichting en beheer (artikel 2, tweede lid)

Alleen een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband kan een crematorium oprichten en beheren.

Volgens artikel 396, §2, 3° van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur (hierna DLB), kunnen privaatrechtelijke rechtspersonen deelnemen in een intergemeentelijke samenwerkingsverband met rechtspersoonlijkheid met als enige doelstelling een crematorium op te richten en te beheren¹. Het gaat om een private deelname in een opdrachthoudende vereniging die, in overeenstemming met artikel 452 DLB, aan drie beperkende voorwaarden voldoet:

1. De inbreng kan geen controle of blokkerende macht opleveren.
2. De privaatrechtelijke rechtspersonen kunnen geen beslissende invloed op de vereniging uitoefenen.
3. De gezamenlijke inbreng van de privaatrechtelijke rechtspersonen bedraagt niet meer dan 49% van het totale maatschappelijke kapitaal.

---

¹ Ingevoerd bij artikel 14 van het decreet van 9 februari 2024 tot wijziging van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria en het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.

Crematoria zijn doorgaans georganiseerd als opdrachthoudende vereniging. Die rechtsvorm kan via een statutenwijziging worden omgevormd tot een opdrachthoudende vereniging met private deelname als wordt voldaan aan de voorwaarden van artikel 452 van het decreet over het lokaal bestuur.

Op de crematoriumintercommunale is het zelfde toezichtregime van toepassing als op elke andere opdrachthoudende vereniging.

2.2. Louter technische entiteit mogelijk

Crematoria kunnen als louter technische entiteit worden opgevat, waarvan de ruimten alleen toegankelijk zijn voor beroepsmensen en niet voor het publiek. Het crematorium beschikt minstens over een koelkamer, een lokaal voor de plaatsing van de doodskist of lijkwade en een oven. Crematoria zijn niet langer verplicht een openbaar gedeelte te hebben dat bestemd is om nabestaanden en kennissen te ontvangen. Tal van begrafenisondernemers bieden vandaag een of meer afscheidsruimtes aan waar op een serene manier afscheidsplechtigheden kunnen worden georganiseerd. Bovendien stellen veel lokale besturen daarvoor een of meer ruimten ter beschikking. Daarom is het niet langer noodzakelijk dat crematoria over infrastructuur beschikken om nabestaanden en kennissen te ontvangen.

Dat crematoria kunnen worden herleid tot een louter technische entiteit neemt niet weg dat de bestaande crematoria hun huidige infrastructuur voor de ontvangst van nabestaanden en kennissen kunnen behouden. Ook de eventuele nog op te richten crematoria zijn vrij om naast het technische gedeelte te voorzien in een openbaar gedeelte.

Aangezien crematoria herleid kunnen worden tot louter technische entiteiten waar uitsluitend wordt gecremeerd, is het gemeentelijke of intergemeentelijke crematorium niet meer verplicht om zelf te beschikken over een urnenveld, een strooiweide en een columbarium. De bestaande urnenvelden, strooiweiden en columbaria van de huidige crematoria kunnen evenwel behouden blijven. De decreetwijziging van 9 februari 2024 biedt het crematorium ook de mogelijkheid om bijvoorbeeld alleen over een urnenveld, strooiweide of columbarium te beschikken.

Het intergemeentelijke crematorium zal nog altijd met de gemeente die een begraafplaats beheert, een overeenkomst kunnen sluiten waarin bepaald wordt dat het urnenveld, de strooiweide of het columbarium van de gemeentelijke begraafplaats ter beschikking van het aangrenzende intergemeentelijke crematorium wordt gesteld. Het lokaal bestuur moet er wel op toezien dat het geheel van begraafplaatsen op het grondgebied van de gemeente alle vormen van lijkbezorging aanbiedt die bepaald zijn in het decreet begraafplaatsen, met uitzondering van de uitstrooiing op de territoriale zee, die grenst aan het grondgebied van België.

2.3. Gezag over, politie over en toezicht op de crematoria (artikel 4)

De gemeentelijke crematoria vallen onder het gezag, de politie en het toezicht van de gemeente.

Op intergemeentelijke crematoria worden die bevoegdheden uitgeoefend door de gemeente waar het crematorium ligt. Deze bepaling is een bevestiging van de praktijk. Bijvoorbeeld: op de intergemeentelijke begraafplaats Lochristi oefent de politie van de gemeente Lochristi het politietoezicht uit.

3. Concessies (artikel 6 tot en met 10)

3.1. Voorwerp van de concessie (artikel 6, eerste lid)

De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan concessies verlenen voor:

- de begraving van een stoffelijk overschot;
- de begraving van een asurn in volle grond of in een urnenveld;
- de bijzetting van een asurn in een columbarium.

De volgende handelingen kunnen niet het voorwerp vormen van een concessie:

- de uitstrooiing van de as op de strooiweide van de begraafplaats;
- de uitstrooiing van de as op een plek buiten de begraafplaats;
- de uitstrooiing van de as op de territoriale zee, die grenst aan het grondgebied van België.

Als de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband concessies verleent voor de begraving van stoffelijke overschotten, moet het bevoegde orgaan ook concessies toekennen voor de begraving van asurnen en de bijzetting ervan in columbaria. Dat volgt uit het beginsel van de gelijkheid tussen begraven en cremeren.

3.2. Bevoegdheid tot toekenning van concessies (artikel 6, eerste en tweede lid)

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband verleent op de gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen grafconcessies, concessies voor begraving op het urnenveld of concessies voor columbaria.

De gemeenteraad kan die bevoegdheid delegeren aan het college van burgemeester en schepenen. Die delegatie van bevoegdheid geldt ook voor:

- het vernieuwen van de concessies;
- de terugneming van de verwaarloosde concessies.

3.3. De begunstigde van een concessie (artikel 6, derde en vierde lid)

Een concessie kan worden aangevraagd door:

- een of meer natuurlijke personen;
- een rechtspersoon.

Een concessie kan dienen voor:

- de aanvrager, zijn echtgenoot en zijn bloed- en aanverwanten;
- de overledene waarmee de aanvrager een feitelijk gezin vormde op het ogenblik van het overlijden;
- de persoon of personen die de concessiehouder heeft aangewezen als die personen daarover bij de gemeente hun akkoord hebben gegeven;
- een derde die de aanvrager aangewezen heeft, en voor de echtgenoot, bloed- en aanverwanten van die derde;
- personen die tijdens hun leven bij de gemeente hebben gemeld dat ze in dezelfde concessie willen rusten.

De persoon met wie de overledene een feitelijk gezin vormde, kan een concessie aanvragen. Het begrip feitelijk gezin wordt niet gedefinieerd en kan met alle middelen van recht worden aangetoond. Het is aan de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband om het bestaan van het feitelijke gezin na te gaan. Dat kan aan de hand van bepaalde indicatoren:

- de inschrijving van de partners op hetzelfde adres in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister;
- gemeenschappelijke kinderen;
- een aantoonbare liefdesrelatie;
- een partner die permanent in een instelling of woonzorgcentrum verblijft.

Die opsomming van indicatoren is niet exhaustief en kan aangevuld worden met of vervangen worden door andere indicatoren waaruit blijkt dat een feitelijk gezin bestond tussen de overledene en de concessieaanvrager.

De concessiehouder beschikt over het exclusieve recht om te bepalen wie gebruik kan maken van de concessie.

Een begunstigde is niet verplicht om in de concessie begraven of bijgezet te worden. Hij kan voor een andere vorm van lijkbezorging kiezen. Zo kan hij bijvoorbeeld in zijn laatste wilsbeschikking kiezen voor crematie, gevolgd door uitstrooiing van de as op een andere plaats dan de begraafplaats of op zee. De begunstigde wordt dan niet in de concessie bijgezet. Zijn wilsbeschikking heeft immers voorrang (Parl.St. VL.R. 2009-2010, 30 maart 2010 (vr. nr.274, SCHRYVERS)). Elke rechthebbende kan zelf afstand doen van zijn recht om begraven te worden in een familiegraf, maar niemand anders kan er afstand van doen in zijn plaats (Luik, 17 december 1998, Rev.not.b. 2000,92).

Geschillen over wie in een concessie begraven mag worden, behoren tot de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg of, in geval van hoogdringendheid, tot de bevoegdheid van de voorzitter van die rechtbank die zetelt in kortgeding.

3.4. Duur, verschuldigd bedrag en voorwaarden voor de toekenning van een concessie (artikel 7, §1, en artikel 8)

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband stelt de duur, het verschuldigde bedrag en de voorwaarden voor de toekenning van een concessie vast. De gemeenteraad kan die bevoegdheid niet delegeren.

Concessies worden voor een maximumtermijn van vijftig jaar toegekend.

3.5. Hernieuwing van een concessie (artikel 7, §2 en §3)

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaalt de duur van de hernieuwingen. Die duur kan dezelfde zijn als de initiële duur en kan ook korter of langer zijn, maar kan nooit meer dan vijftig jaar bedragen.

Na het overlijden van de concessiehouder kan elke natuurlijke persoon of rechtspersoon een hernieuwing van de concessie aanvragen.

Er geldt een onderscheid tussen een hernieuwing zonder bijzetting en een hernieuwing met bijzetting.

3.5.1. Hernieuwing zonder bijzetting (artikel 7, §2)

De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan de opeenvolgende hernieuwingen zonder bijzetting alleen weigeren als blijkt dat op het moment van de aanvraag de concessie verwaarloosd is.

Op het einde van de initiële concessie en bij de eventuele hernieuwing(en) van de concessie geldt een specifieke procedure:

- Minstens een jaar voor het verstrijken van de (hernieuwde) concessie maakt de burgemeester, zijn gemachtigde of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband een akte op. Daarin wordt gesteld dat een aanvraag tot hernieuwing vereist is om de concessie te hernieuwen.
- Een afschrift van die akte wordt een jaar lang zowel bij het graf als bij de ingang van de begraafplaats aangeplakt. De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan voorzien in extra middelen van bekendmaking. Het decreet begraafplaatsen verplicht dat niet.

3.5.2. Hernieuwing met bijzetting (artikel 7, §3)

De concessie kan op uitdrukkelijke aanvraag worden hernieuwd voor een nieuwe periode bij elke nieuwe bijzetting in de concessie.

Als er geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot hernieuwing van de concessie bij een bijzetting en als de laatste begraafing minder dan tien jaar voor het verstrijken van de concessie plaatsvindt, blijft het graf gedurende een termijn van tien jaar behouden. Zo geldt in dit geval dezelfde minimale bewaartermijn als voor de niet-geconcedeerde graven (zie artikel 18, eerste lid, van het decreet begraafplaatsen).

Na het verstrijken van de termijn van de oorspronkelijke concessie of van de hernieuwing ervan kan geen aanvraag tot hernieuwing van de concessie meer worden ingediend. In dat geval is de concessie vervallen. Er kan dan geen enkele nieuwe teraardebestelling meer worden toegestaan.

Bij een hernieuwing van een concessie (al dan niet met bijzetting) vóór het verstrijken ervan betaalt de gemeente een gedeelte van het concessiebedrag terug. Bij de berekening van dat bedrag wordt rekening gehouden met het resterende aantal jaren in de lopende concessie. Het bedrag wordt als volgt berekend:

aantal jaren van de nieuwe concessietermijn die de lopende concessietermijn overschrijdt	x	verschuldigd bedrag dat bij het totale aantal jaren van de termijn van de concessie hoort
<hr/>		
nieuwe concessietermijn		

Voorbeeld: als een hernieuwing voor een termijn van vijftig jaar, waarvan de kostprijs 1000 euro bedraagt, wordt aangevraagd twintig jaar vóór het verstrijken van een concessie van vijftig jaar, slaat het verschuldigde bedrag op 30/50 van het tarief voor een concessie van die duur (30/50 x 1000 euro = 600 euro).

3.6. Altijddurende concessies (artikel 9)

De altijddurende concessies zijn sinds de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging omgezet in concessies die om de vijftig jaar en zonder vergoeding hernieuwd worden. Voor de hernieuwing van altijddurende concessies gelden dezelfde regels als voor niet-altijddurende concessies, meer bepaald voor de te volgen procedure en de personen die een hernieuwing kunnen aanvragen.

Er wordt vaak ten onrechte van uitgegaan dat de termijn van vijftig jaar voor alle altijddurende concessies in 1971 is aangevangen. De hernieuwing moet echter gerekend worden vanaf de toekenning van de oorspronkelijke concessie. Bijvoorbeeld: een altijddurende concessie die toegekend is in 1964, is in 1971 omgezet in een hernieuwbare concessie van vijftig jaar. De begindatum om de termijn van vijftig jaar te bepalen, begint niet te lopen in 1971, maar in 1964. De concessie kon dus in 2014 hernieuwd worden.

3.7. Onderhoud van de concessie (artikel 10)

Het decreet van 9 februari 2024 heeft de onderhoudsplicht uitgebreid naar alle vormen van concessies. De onderhoudsplicht geldt voor:

- in concessie gegeven graven;
- in concessie gegeven urnenvelden;
- in concessie gegeven columbaria.

Alle vormen van concessies worden op het vlak van de onderhoudsplicht op dezelfde wijze behandeld.

Bij onderhoudsverzuim riskeert de concessiehouder de stopzetting van de concessie. Volgens het decreet begraafplaatsen is er sprake van verwaarlozing als het graf doorlopend vuil, door plantengroei overwoekerd, vervallen, ingestort of bouwvallig is. De burgemeester of zijn gemachtigde of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband stelt de verwaarlozing vast in een akte. Die akte wordt een jaar lang bij de ingang van de begraafplaats en bij het graf, de urnenkelder in het urnenveld of bij de nis in het columbarium aangeplakt.

Bij vaststelling van herstel door de burgemeester of zijn gemachtigde wordt de opgehangen akte verwijderd. Als na het verstrijken van de termijn voor de aanplakking van de akte wordt vastgesteld dat er geen enkel herstellingswerk is uitgevoerd, kan er een einde worden gesteld aan het recht op de concessie. De terugneming van de concessie bij verwaarlozing is facultatief, maar is wel verplicht als er geen hernieuwing van de concessie is aangevraagd. De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband moet met de nodige omzichtigheid van die mogelijkheid gebruikmaken. Er kan uiteraard geen sprake zijn van terugneming als de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband zich contractueel ertoe heeft verbonden het graf te onderhouden.

De onderhoudsplicht doet geen afbreuk aan de taak tot inrichting van de begraafplaatsen door de gemeentelijke of intergemeentelijke overheid. De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband moet de orde en de openbare veiligheid op de begraafplaats handhaven. Ze kan aansprakelijk gesteld worden voor schade aan personen en monumenten ten gevolge van het gebrek aan onderhoud van graven die in concessie zijn gegeven.

4. **Kisting en vervoer van lijken (artikel 11 tot en met 15)**

4.1. Kisting binnen het Vlaamse Gewest (artikel 11)

Stoffelijke overschotten worden in een doodskist of in een ander lijkomhulsel geplaatst. Doodskisten, foedralen, doodswaden en andere producten die de natuurlijke en normale ontbinding van het lijk of de crematie beletten, zijn verboden. Het decreet van 9 februari 2024 maakt een uitzondering voor de urnen

met as van een of meer gezelschapsdieren die al zijn overleden. Om asvermenging te vermijden, moet die as begraven of bijgezet worden in een niet-afbreekbare urne (zie punt 6.6).

Het BVR van 2004 bepaalt de nadere voorwaarden waaraan een doodskest of een ander lijkomhulsel moet beantwoorden.

Als de overledene een implantaat draagt dat werkt op een batterij, wordt de batterij verwijderd vóór de begraafing of crematie, tenzij aan al de volgende voorwaarden is voldaan:

- de batterij kan niet op eenvoudige wijze worden verwijderd uit het lichaam;
- de fabrikant of een andere instantie heeft aangetoond dat de batterij geen gevaar oplevert bij de verbranding van het lichaam en onschadelijk is voor het milieu.

Vroeger moest de batterij van een implantaat altijd worden verwijderd vóór de begraafing of crematie. Vaak voorkomende implantaten zijn pacemakers. In de praktijk verwijderde de begrafenisondernemer doorgaans zelf het hele implantaat (inclusief de batterij).

De laatste jaren wordt bij hartpatiënten steeds vaker een nieuw type van pacemaker ingeplant, het Micra Transcatheter Pacing System. Dergelijke implantaten worden in hun geheel in het hart verwerkt. De veilige verwijdering ervan vergt de nodige expertise van een arts of gespecialiseerde firma. Die vereiste tussenkomst van een arts of een gespecialiseerde firma bleek in de praktijk niet werkbaar te zijn.

Onderzoeken die uitgevoerd zijn door de fabrikant van crematieovens, toonden aan dat er bij verbranding van dergelijke implantaten geen gevaar is voor de ovens en voor de werknemers die de ovens bedienen. Daarnaast wezen testmissies, uitgevoerd door IFZW29, uit dat het achterblijven van het nieuwe type pacemaker in het lichaam niet schadelijk is voor het milieu. Aangezien de uitstoot bij crematies van overledenen met een dergelijke pacemaker in het lichaam binnen de toegelaten normen valt, wordt aanvaard dat een dergelijk implantaat in het lichaam achterblijft.

Mogelijk komen er in de toekomst nog andere implantaten op de markt waarvan de batterij niet op eenvoudige wijze kan worden verwijderd uit het lichaam, maar waarbij na onderzoek door de fabrikant of een andere instantie blijkt dat de batterij geen gevaar oplevert bij de verbranding van het lichaam en onschadelijk is voor het milieu. Onder die voorwaarden is het mogelijk de batterij achter te laten in het lichaam.

Om redenen van hergebruik van zeldzame en kostbare materialen blijft het uitgangspunt evenwel dat de batterij (en dus in de praktijk het volledige implantaat) zo veel mogelijk wordt verwijderd vóór de crematie of begraafing. Alleen als voldaan wordt aan de gestelde voorwaarden, kan de batterij achterblijven in het lichaam.

4.2. Het lijkenvervoer binnen het Vlaamse Gewest (artikel 13)

Het toezicht op het fatsoenlijke vervoer van de stoffelijke overschotten berust bij de gemeente. Volgens het decreet begraafplaatsen moet een lijkstoet ordelijk, welvoeglijk en met eerbied die aan de doden verschuldigd is, verlopen.

Het decreet van 9 februari 2024 heeft de bepaling over het lijkvervoer aangepast om tegemoet te komen aan de huidige en toekomstige evoluties op het vlak van lijkenvervoer. Niet-gecremeerde stoffelijke overschotten worden vervoerd met een lijkwagen of op een andere passende wijze die veilig, hygiënisch en respectvol voor de overledene of overledenen is. Zo kan een niet-gecremeerd stoffelijk overschot bijvoorbeeld in een speciaal daarvoor uitgeruste uitvaartbus vervoerd worden.

Het is ook niet langer vereist dat niet-gecremeerde stoffelijke overschotten individueel worden vervoerd. Het gezamenlijke vervoer van verschillende stoffelijke overschotten sluit immers niet uit dat het vervoer met de eerbied die aan de overledenen verschuldigd is, verloopt. Elk type vervoer dat verloopt op een passende wijze die veilig, hygiënisch en respectvol voor de overledene(n) is, komt in aanmerking om het stoffelijke overschot over te brengen.

Het vervoer van de as blijft vrij.

4.3. Kisting en vervoer van een stoffelijk overschot naar het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest of het Waalse Gewest

Voor de kisting en het vervoer van lijken geldt de regelgeving van het gewest tot het grondgebied waarvan de gemeente, waar de overledene zijn woonplaats had, behoort.

- Een persoon die is ingeschreven in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister van een gemeente van het Brusselse Hoofdstedelijke of het Waalse Gewest en die in Vlaanderen overlijdt, wordt gekist en vervoerd volgens de regels die gelden in het Brusselse Hoofdstedelijke of het Waalse Gewest.
- Een persoon die is ingeschreven in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister van een gemeente van het Vlaamse Gewest en die in het Brusselse Hoofdstedelijke of het Waalse Gewest overlijdt, wordt gekist en vervoerd volgens de regels die gelden in het Vlaamse Gewest.

4.4. Kisting en vervoer van het stoffelijke overschot naar het buitenland

Het vervoer van de as naar het buitenland is vrij.

Voor de kisting en het vervoer van niet-gecremeerde stoffelijke overschotten naar het buitenland wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- kisting en vervoer binnen de Benelux;
- kisting en vervoer van of naar een van de landen die gebonden zijn door de overeenkomst van Straatsburg;

- kisting en vervoer tussen België en Frankrijk;
- kisting en vervoer naar een ander land.

4.4.1. Kisting en vervoer binnen de Benelux

Het koninklijk besluit van 8 maart 1967 houdende reglement inzake het intra-Benelux vervoer van lijken (Belgisch Staatsblad, 23 juni 1967) regelt de kisting en het vervoer van niet-gecremeerde stoffelijke overschotten binnen de Benelux.

Lijken worden vervoerd in waterdichte kisten, met een lijkwagen of een ander vervoermiddel dat daarvoor geëigend is, en onder de vereiste voorwaarden van hygiëne en welvoeglijkheid. Alleen grafkransen en bloemen mogen samen met het lijk vervoerd worden.

Het gebruik van de nodige ontsmettingsmiddelen is verplicht als het overlijden te wijten is aan een ziekte waarvoor de overledene in quarantaine moest.

De bevoegde overheid in België, Nederland of Luxemburg reikt een vergunning tot begraving of crematie uit. Die vergunning geldt als lijkenpas voor het vervoer van lijken. De vergunning is opgesteld in het Nederlands, het Frans of het Duits en vermeldt de naam van de overledene, de datum van het overlijden en de plaats van de bestemming van het lijk.

4.4.2. Kisting en vervoer van of naar een van de landen die gebonden zijn door de Overeenkomst van Straatsburg

België heeft de overeenkomst van 26 oktober 1973 inzake het vervoer van lijken, opgemaakt in Straatsburg, goedgekeurd bij de wet van 20 augustus 1981².

De volgende landen hebben de overeenkomst van Straatsburg geratificeerd:

- Andorra;
- België;
- Cyprus;
- Estland;
- Finland;
- Frankrijk;
- Griekenland;
- IJsland;
- Letland;
- Litouwen;

---

² wet van 20 augustus 1981 houdende goedkeuring van de Overeenkomst inzake het vervoer van lijken, en van de Bijlage, opgemaakt te Straatsburg op 26 oktober 1973 (Belgisch Staatsblad, 29 oktober 1981, erratum Belgisch Staatsblad, 21 augustus 1982)

- Luxemburg;
- Moldavië;
- Nederland;
- Noorwegen;
- Oostenrijk;
- Portugal;
- Slowakije;
- Slovenië;
- Spanje;
- Tsjechische Republiek;
- Turkije;
- Zweden;
- Zwitserland.

Voor het vervoer van lijken is een lijkenpas (laissez-passez) vereist. Dat document volstaat om de aspecten van het lijkenvervoer te regelen.

De doodskist moet aan een aantal voorwaarden voldoen (artikel 6 van de overeenkomst):

- Ze is ondoordringbaar.
- De binnenkant bevat een absorberend materiaal.
- De bevoegde autoriteiten van de staat van het vertrek kunnen eisen dat de doodskist een luchtfilter bevat om de inwendige en uitwendige druk gelijk te krijgen.
- De doodskist is opgebouwd uit een van de volgende materialen:
  - o een houten buitenkist waarvan de wanden minstens 20 mm dik zijn, en een binnenkist van zorgvuldig gesoldeerd zink of van een ander zelfafbrekend materiaal;
  - o een houten kist waarvan de wanden minstens 30 mm dik zijn, die binnenin bekleed is met een zinken blad of met een ander zelfafbrekend materiaal.
- Bij luchtvervoer bevat de doodskist een luchtfilter of, bij gebrek aan een luchtfilter, een door de bevoegde autoriteiten van de staat van vertrek als voldoende erkend weerstandsvermogen.
- Als de kist als gewone vracht vervoerd wordt, wordt die zo verpakt dat ze niet de aanblik van een doodskist heeft. Er wordt dan op de lijkkist aangegeven dat ze voorzichtig moet worden behandeld (artikel 7 van de overeenkomst).

Als het overlijden is veroorzaakt door een besmettelijke ziekte, wordt het lijk zelf gewikkeld in een lijkkleed dat in een antiseptische oplossing gedrenkt is.

4.4.3. Kisting en vervoer tussen België en Frankrijk

De overeenkomst van Straatsburg (zie 4.4.2) laat toe dat de partijen via bilaterale overeenkomsten ruimere faciliteiten verlenen of in onderlinge overeenstemming besluiten nemen voor het vervoer tussen grensgebieden. België heeft een dergelijke bilaterale overeenkomst gesloten met Frankrijk op 9 maart

2020. De overeenkomst is goedgekeurd bij de wet van 7 april 2023³ en is op 19 mei 2023 in werking getreden.

De overeenkomst voorziet in een aantal afwijkingen van artikel 6 van de overeenkomst van Straatsburg:

- De repatriëring gebeurt in een ondoordringbare houten kist van ten minste 22 mm dik.
- Een zinken of metalen kist is niet verplicht, tenzij het overlijden is veroorzaakt door een besmettelijke ziekte. De overeenkomst somt de ziekten op.
- Voor het lijkenvervoer tussen Frankrijk en België is alleen een lijkenpas vereist. Dat document wordt afgeleverd op basis van de overlijdensakte en het attest van niet-besmettelijke ziekte.
- Het conserveren en balsemen van het stoffelijke overschot is niet vereist voor het vervoer tussen de twee landen.
- Als de stoffelijke overschotten niet binnen 72 uur op de plaats van begraving of crematie kunnen aankomen, worden ze overgebracht in een kist die voldoet aan de voorwaarden van artikel 6 van de overeenkomst van Straatsburg (zie 4.4.2).
- De toestemming van de autoriteiten is vereist voor het vervoer van lijken als een autopsie uitgevoerd moet worden vóór het vervoer van het lijk met het oog op de begraving of crematie.

4.4.4. Kisting en vervoer naar een ander land

Duitsland heeft de overeenkomst van Straatsburg ondertekend, maar achteraf niet geratificeerd. Duitsland is dus niet gebonden door de overeenkomst. Het land valt wel onder het Verdrag van Berlijn van 10 februari 1937⁴. Aangezien ook België deel uitmaakt van het Verdrag van Berlijn, gelden voor de overdracht van een stoffelijk overschot tussen Duitsland en België de bepalingen van dat verdrag. De voorwaarden waaraan een doodskist volgens dat verdrag moet voldoen, zijn later hernomen in artikel 3 van het besluit van de regent van 20 juni 1947 betreffende het vervoer van stoffelijke overschotten (zie hierna). Alleen een lijkenpas is vereist voor het vervoer van stoffelijke overschotten tussen beide landen.

Voor andere landen geldt het besluit van de regent van 20 juni 1947 betreffende het vervoer van stoffelijke overschotten. Artikel 3 van dit besluit legt een aantal voorwaarden op:

- Het lijk wordt vervoerd in een metalen kist, waarvan de bodem bedekt is met een dikke laag (ongeveer 5 cm) opslorpemde stof (turf, zaagmeel, fijngestampde houtskool en dergelijke) waaraan een bederfwerende stof is toegevoegd.
- Als het overlijden te wijten is aan een besmettelijke ziekte, wordt het lijk gewikkeld in een lijkwade die in een bederfwerende oplossing gedrenkt is.
- De metalen kist wordt dichtgelast en zodanig in een houten kist geplaatst dat ze er niet in kan bewegen.

---

³ wet van 7 april 2023 houdende instemming met de Overeenkomst tussen België en Frankrijk inzake het vervoer van lijken over land (Belgisch Staatsblad, 9 mei 2023)

⁴ goedgekeurd bij de wet van 26 augustus 1938 tot goedkeuring der internationale schikking betreffende het lijkenvervoer (Belgisch Staatsblad, 9 april 1939)

- De houten kist heeft een dikte van ten minste 3 cm, de voegen zijn goed dicht en de kist wordt gesloten met schroeven die niet meer dan 20 cm van elkaar verwijderd zijn. De houten kist wordt met metalen banden versterkt.

Personen die overleden zijn ten gevolge van pest, cholera, pokken of vlektyfus, mogen op zijn vroegst één jaar na het overlijden gerepatriëerd worden.

Een lijkenpas is verplicht.

4.5. Lijkbezorging van behoeftigen (artikel 14)

Het decreet begraafplaatsen verplicht de gemeenten om te voorzien in een behoorlijke lijkbezorging van behoeftigen, met behoud van de toepassing van artikel 15, §1.

4.5.1. *Begrip behoeftige*

De decreetgever heeft het begrip behoeftige niet gedefinieerd. De invulling van het begrip wordt overgelaten aan de lokale autonomie. Dat geeft lokale besturen de ruimte om elke situatie zelf te beoordelen en, waar nodig, actie te ondernemen.

4.5.2. *Behoorlijke lijkbezorging*

Het decreet begraafplaatsen verplicht de gemeenten te voorzien in een *behoorlijke* lijkbezorging zonder eisen op te leggen voor een minimale dienstverlening. De decreetgever laat het ook hier over aan de lokale autonomie. Gemeenten zijn immers het best geplaatst om zelf invulling te geven aan een behoorlijke lijkbezorging, rekening houdend met onder meer de plaatselijke gebruiken en gewoonten.

4.5.3. *Respect voor de laatste wil*

Het decreet begraafplaatsen bepaalt dat in een behoorlijke wijze wordt voorzien in de lijkbezorging voor behoeftigen, *met behoud van de toepassing van artikel 15, §1*. Dat betekent dat de gemeente de laatste wilsbeschikking van de behoeftige, waarin hij kiest voor begraven, verstrooien of bewaren van de as na crematie, moet respecteren. Als de behoeftige bijvoorbeeld voor crematie kiest, moet hij gecremeerd worden en mag hij niet begraven worden omdat dat eventueel goedkoper zou zijn. Ook de eventuele laatste wilsbeschikking over het ritueel van de uitvaartplechtigheid en over het verloop van de plechtigheid in het crematorium of de begraafplaats moet gerespecteerd worden. De bedoeling van de laatste wilsbeschikking is immers zekerheid te verschaffen dat na het overlijden de bepalingen ervan nageleefd worden, in principe zonder mogelijke afwijking.

Bij de uitvoering van de laatste wilsbeschikking houdt het lokaal bestuur rekening met de grenzen van de redelijkheid: het kan bijvoorbeeld niet dat de behoeftige de duurste religieuze uitvaartplechtigheid of de

doodskist van het duurste materiaal vraagt. De religieuze plechtigheid moet in dat geval nageleefd worden zonder dat de duurste plechtigheid wordt gekozen. Hetzelfde geldt voor de doodskist: de behoeftige wordt in een doodskist begraven – en niet in een lijkwade – maar dat hoeft niet de duurste doodskist te zijn.

4.5.4. Vergoeding van de kosten

De kosten voor de behoorlijke wijze van lijkbezorging van behoeftigen zijn ten laste van de gemeente van het Vlaamse Gewest waar ze in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister zijn ingeschreven.

Het decreet van 9 februari 2024 voegt toe dat als de overledene niet in een van die registers is ingeschreven, de kosten voor de behoorlijke wijze van lijkbezorging ten laste zijn van de gemeente waar de behoeftige is overleden. Dat is een logische aanvulling: in een dergelijke situatie is de plaats van overlijden immers het enige aanknopingspunt.

4.6. Laatste wilsbeschikking (artikel 15, §1)

4.6.1. Personen die een laatste wilsbeschikking kunnen neerleggen

Iedereen kan vanaf de leeftijd van zestien jaar tijdens zijn leven vrijwillig een schriftelijke kennisgeving van zijn laatste wilsbeschikking bezorgen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente.

Minderjarigen die jonger dan zestien jaar zijn, kunnen een dergelijke wilsverklaring niet in eigen persoon laten registreren via de ambtenaar van de burgerlijke stand. Een tussenoplossing voor de minderjarige die jonger dan zestien jaar is en die een wilsverklaring wil opstellen en ter registratie wil aanbieden bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, bestaat erin om de wilsverklaring mee te laten ondertekenen door de beide ouders of voogd.

4.6.2. Inhoud van de laatste wilsbeschikking

De laatste wilsbeschikking kan handelen over:

- de wijze van lijkbezorging (begraven of cremieren);
- de asbestemming (uitstrooien van de as, begraven of bewaren van de asurne);
- de bijbegraving, bijzetting van de urne bij de urne van de eerder overleden echtgenoot of van de persoon met wie de overledene een feitelijk gezin vormde, of de gezamenlijke uitstrooiing van de as van beide overledenen;
- het ritueel van de uitvaartplechtigheid;
- het afstaan van het lichaam aan de wetenschap.

4.6.3. Bijbegraving, bijzetting en gezamenlijke uitstrooiing

Het decreet van 9 februari 2024 voert de mogelijkheid in om in de laatste wilsbeschikking aan te geven om:

- begraven of bijgezet te worden bij de urne van de eerder overleden echtgenoot of van de persoon met wie de declarant een feitelijk gezin vormde;
- niet begraven of bijgezet te worden met de urne van de eerder overleden echtgenoot of persoon met wie de declarant een feitelijk gezin vormde;
- samen uitgestrooid te worden met de as van de eerder overleden echtgenoot of van de persoon met wie de declarant een feitelijk gezin vormde;
- niet samen uitgestrooid te worden met de as van de eerder overleden echtgenoot of van de persoon met wie de declarant een feitelijk gezin vormde.

De declarant kan in de laatste wilsbeschikking een van die opties aanduiden, al dan niet in combinatie met de aanduiding van de wijze van lijkbezorging, het type van uitvaartplechtigheid of de afstand van het lichaam aan de wetenschap.

4.6.4. Levensbeschouwing

Onder levensbeschouwing worden gerekend:

- de katholieke godsdienst;
- de protestantse godsdienst;
- de anglicaanse godsdienst;
- de orthodoxe godsdienst;
- de joodse godsdienst;
- de islamitische godsdienst;
- de vrijzinnige levensovertuiging;
- de neutraal filosofische overtuiging.

De declarant kan in de laatste wilsbeschikking ook uitdrukkelijk aangeven dat er na het overlijden geen uitvaartplechtigheid wordt georganiseerd.

4.6.5. Afstaan van het lichaam aan de wetenschap

Het decreet van 9 februari 2024 maakt het mogelijk om in de laatste wilsbeschikking aan te geven dat de persoon na het overlijden het lichaam wil afstaan aan de wetenschap. De declarant kan in dat geval ook aangeven dat zijn lichaam begraven of gecremeerd moet worden en volgens welke godsdienst of overtuiging de (eventuele) uitvaartplechtigheid moet verlopen.

Die keuze van lijkbezorging en uitvaartplechtigheid geldt uiteraard ook als de universiteit om welke reden dan ook aangeeft het lichaam niet in ontvangst te willen nemen. Universiteiten kunnen een lichaam weigeren in bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld:

- bij laattijdige verwittiging en bezorging van het lichaam;
- als er een doorgedreven autopsie heeft plaatsgevonden;
- als het lichaam te zwaar beschadigd is door een ernstig ongeval of een chirurgische ingreep;
- bij een voorgaande orgaantransplantatie;
- bij ernstige obesitas;
- bij overlijden in het buitenland;
- bij besmettelijke ziekten (bijvoorbeeld hepatitis, aids, tuberculose);
- bij verzadiging van de infrastructuur.

De declarant heeft vooraf dus geen zekerheid of de universiteit het lichaam zal aanvaarden. Mede daarom kan er in de laatste wilsbeschikking nog extra informatie worden opgenomen over de wijze van lijkbezorging en over de uitvaartplechtigheid.

Als de declarant ervoor kiest zijn lichaam af te staan aan de wetenschap, moet hij bij leven de procedure volgen van de universiteit naar keuze waaraan hij zijn lichaam wil schenken. Dat betekent dat de declarant bij leven contact moet opnemen met de universiteit waaraan hij zijn lichaam wil schenken. De universiteit zal de persoonsgegevens van de declarant registreren, eventueel samen met zijn keuze van lijkbezorging (begraven of cremeren) en/of het ritueel van de uitvaartplechtigheid. Die procedure is vereist omdat er momenteel nog geen nationale databank bestaat voor te schenken/geschonken lichamen en omdat de universiteit geen toegang heeft tot de informatie waarover de gemeente beschikt in het kader van de laatste wilsbeschikking.

4.7. Begruving of crematie van levenloos geboren kinderen die de wettelijke levensvatbaarheidsgrens nog niet hebben bereikt (artikel 15, §2)

Levenloos geboren kinderen die de wettelijke levensvatbaarheidsgrens nog niet hebben bereikt, worden op verzoek van de ouders begraven of gecremeerd. De wettelijke levensvatbaarheidsgrens ligt op 180 dagen vanaf de bevruchting.

Het grondwettelijk beginsel van gelijkheid tussen de burgers (cfr. het arrest van de Raad van State nr. 17114 van 7 juli 1975 over de gemeente Kinrooi) eist dat op iedere begraafplaats de mogelijkheid wordt geboden dat het stoffelijk overschot van een levenloos geboren kind begraven kan worden of dat de asurn ervan begraven of bijgezet kan worden in een columbarium. De as kan ook op het daartoe bestemd perceel van iedere begraafplaats of op de territoriale zee die grenst aan het grondgebied van België uitgestrooid worden.

Heel wat gemeenten richtten intussen ter uitvoering van artikel 15, §2, van het decreet begraafplaatsen op hun begraafplaats een herdenkingsplek in voor stil geboren kinderen of sterrenkindjes, zoals een sterretjesweide of een vlindertuin.

5. Begraven

5.1. Toestemming tot begraving (artikel 15bis)

Een modeldocument voor de toestemming tot begraving wordt bij de omzendbrief gevoegd.

5.1.1. *Ondertekening van de aanvraag van toestemming tot begraving*

De persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien, ondertekent de aanvraag tot toestemming. Hij kan een andere persoon machtigen om de aanvraag in te dienen. Dat is doorgaans de begrafenisondernemer.

Het begrip 'persoon die in de lijkbezorging voorziet' is volgens de rechtspraak de persoon die door zijn affectieve band met de overledene geacht wordt het best zijn voorkeur inzake lijkbezorging of de vermoedelijke wil van de overledene gekend te hebben (zie onder meer Luik, 25 november 1994, Rev.trim.dr.fam. 1997, 202; Vred. Leuven (3de kanton) 29 oktober 2015, T.Vred. 2016, 538).

5.1.2. *Bevoegdheid tot het verlenen van toestemming tot begraving*

Wie bevoegd is om de toestemming tot begraving te verlenen, hangt af van de plaats van het overlijden.

- Overlijden in het Vlaamse Gewest: de ambtenaar van de burgerlijke stand (of zijn gemachtigde) van de gemeente waar het overlijden is vastgesteld, verleent de kosteloze toestemming tot begraving. De basis voor die toestemming is het overlijdensattest. De arts die het overlijden heeft vastgesteld, reikt dat attest uit.
- Overlijden in een gemeente van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, het Franse taalgebied of het Duitse taalgebied: de machtiging van de bevoegde overheid in dat taalgebied geldt als toestemming tot begraving.
- Overlijden in het buitenland: de procureur des Konings van het arrondissement van de begraafplaats of van de hoofdverblijfplaats van de overledene verleent de toestemming tot begraving.

5.1.3. *Weigering van de toestemming tot begraving*

De ambtenaar van de burgerlijke stand (of zijn gemachtigde) weigert de toestemming tot begraving in twee situaties:

- De overledene heeft in de laatste wilsbeschikking een andere wijze van lijkbezorging kenbaar gemaakt. Het gaat dan om het verstrooien of bewaren van de as na de crematie. De laatste wilsbeschikking moet opgesteld zijn toen de persoon daar nog bekwaam voor was.
- De ambtenaar van de burgerlijke stand (of zijn gemachtigde) heeft kennis gekregen van het verzoek dat een belanghebbende heeft ingediend bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg over het verlenen of weigeren van de toestemming tot begraving (zie verder punt 5.1.6).

5.1.4. *Wachttermijn van 24 uur*

De ambtenaar van de burgerlijke stand (of zijn gemachtigde) kan de toestemming tot begraving pas verlenen 24 uur na de ontvangst van de aanvraag tot toestemming.

De gemeente kan in de politieverordening uitzonderingen bepalen op dat principe.

5.1.5. *Gewelddadige dood of andere omstandigheden*

Bij tekenen of aanwijzingen van een gewelddadige dood of andere omstandigheden kan de ambtenaar van de burgerlijke stand (of zijn gemachtigde) pas toestemming tot begraving verlenen nadat de procureur des Konings heeft laten weten dat hij zich niet verzet tegen de begraving.

5.1.6. *Verzoek bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg*

Iedere persoon die belang heeft bij het verlenen of weigeren van de toestemming tot begraving kan daarvoor een verzoek indienen bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg.

De bevoegde voorzitter is de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar de aanvraag tot toestemming is ingediend.

Er wordt kennisgegeven van het verzoek aan:

- de partijen die belang hebben bij het verlenen of het weigeren van de toestemming tot begraving;
- de ambtenaar van de burgerlijke stand bij wie de aanvraag tot toestemming is ingediend.

5.2. Private begraafplaatsen (artikel 16, §1 tot en met §3)

Afwijkingen van de verplichting om op de gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen te worden begraven kunnen uitsluitend om godsdienstige of filosofische redenen worden toegestaan. Die afwijkingen moeten uitzonderlijk blijven en mogen alleen restrictief worden toegestaan. Ze zijn immers een uitzondering op een duidelijke algemene regel. Er is voorzien in die mogelijkheid omdat begravingen op privéplaatsen ooit veel voorkwamen binnen de kloosterorden en men uitgebreide opgravingen wilde vermijden (Parl. Doc., Senaat, nr. 463 van 27 mei 1971).

De Vlaamse minister, bevoegd voor het gezondheidsbeleid, kan de oprichting van privébegraafplaatsen toestaan als aan drie voorwaarden is voldaan:

- Er is een voorstel van de burgemeester van de gemeente waar de begraving zal plaatsvinden.
- De aanvraag berust op godsdienstige of filosofische overwegingen.
- Er zijn geen beletselen op het vlak van hygiëne en volksgezondheid.

5.3. Begraving in volle grond, grafkelder of bovengronds (artikel 17)

De begraafplaats kan plaatsvinden in volle grond, in een grafkelder of bovengronds. De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan beslissen welk van de drie soorten begravingen wordt toegestaan. Ze zijn dus niet verplicht om de drie faciliteiten op hun begraafplaats aan te bieden. Ze kunnen bijvoorbeeld kiezen om alleen begravingen in volle grond toe te staan en geen begravingen in een grafkelder of bovengronds.

Als de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband beslist om de begraafplaats in een grafkelder toe te staan, kunnen ze een vergoeding tegen kostprijs voor de grafkelder vragen.

5.4. Niet-geconcedeerd graf (artikel 18)

5.4.1. *Bewaartermijn*

Een niet-geconcedeerd graf wordt minstens tien jaar bewaard. Na tien jaar kan de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband overgaan tot de ontruiming van het graf.

De ontruiming van een graf na tien jaar is een mogelijkheid, geen verplichting. In de praktijk wordt niet op elke (inter)gemeentelijke begraafplaats systematisch overgegaan tot verwijdering van de niet-geconcedeerde graven na een bewaartermijn van tien jaar.

Het begrip 'bewaartermijn' is te verkiezen boven het vaak gehanteerde begrip 'grafrust'. Aangezien de burgemeester ook tijdens de eerste tien jaar na de begraafplaats toestemming kan verlenen tot opgraving, heeft grafrust een andere betekenis dan oorspronkelijk bedoeld is. Het houdt in dat een graf gedurende tien jaar wordt bewaard op de begraafplaats, maar niet noodzakelijk op de oorspronkelijke plek.

5.4.2. *Procedure voor de verwijdering van een niet-geconcedeerd graf*

Een niet-geconcedeerd graf kan pas verwijderd worden nadat gedurende een jaar vóór de verwijdering van het graf, dus op zijn vroegst vanaf het negende jaar, een afschrift van de beslissing tot verwijdering opgehangen wordt aan het graf en aan de ingang van de begraafplaats. Net zoals bij de procedure tot hernieuwing van de concessie kan de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband voorzien in extra middelen van bekendmaking. Het decreet verplicht dat echter niet.

De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband beslist welke bestemming gegeven wordt aan de stoffelijke resten die binnen de omheining van de begraafplaats worden aangetroffen bij de heraanleg met het oog op nieuwe begravingen. In dat geval wordt de door de overledene gekozen lijkbezorging gerespecteerd. Als de overledene voor begraafplaats gekozen heeft, mag hij niet gecremeerd worden. Uiteraard kunnen de opgegraven stoffelijke resten niet naar een stortplaats gebracht worden. De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband moet immers de beginselen van eerbied voor de overledenen en de volksgezondheid respecteren.

Als de overledenen hun wens over de lijkbezorging niet opgenomen hebben in een laatste wilsverklaring, kan de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband ervoor kiezen de aangetroffen stoffelijke resten te cremieren. Dat is een waardig alternatief voor het deponeren van stoffelijke resten in een massagraf.

Als de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband ervoor kiest de opgegraven stoffelijke resten te cremieren, kunnen meerdere stoffelijke resten in een doodskist geplaatst worden. Dat geldt alleen voor de stoffelijke resten van graven die ontruimd worden. Bij de teraardebestelling – dus vanaf het begin tot het einde van de looptijd van een graf – mag er zich in de doodskist of ander lijkhuysel slechts één stoffelijk overschot bevinden. Het decreet maakt een uitzondering voor de urne met as van een of meer overleden gezelschapsdieren (zie ook punt 6.6).

Voor de opgraving van stoffelijke resten gelden een aantal voorschriften. Die worden uiteengezet in punt 1.5.

Als na de sluiting van de begraafplaats een andere bestemming dan parkgebied aan het terrein wordt gegeven, wordt het terrein uitgebeend.

5.4.3. Omzetting van een niet-geconcedeerd graf in een concessie

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan in het reglement op de begraafplaats(en) bepalen dat een niet-geconcedeerd graf mag worden omgezet in een grafconcessie. Om concessiehouders die van bij het begin van de begraving gekozen hebben voor een concessie, niet te benadelen, kan de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband beslissen om een hoger concessiebedrag aan te rekenen voor een concessie na een eerdere periode van niet-concessie. De concessie start dan na de periode van niet-concessie.

De omzetting van een niet-geconcedeerd graf in een concessie gaat vaak gepaard met de overbrenging van het graf van het perceel dat bestemd is voor niet-geconcedeerde graven, naar het perceel dat bestemd is voor geconcedeerde graven. De verplaatsing vergt een opgraving. De voorafgaande toestemming van de burgemeester is vereist (zie punt 1.5).

6. Crematie (artikel 19 tot en met 24ter)

Een modeldocument voor de toestemming tot crematie wordt als bijlage bij de omzendbrief gevoegd.

6.1. Toestemming tot crematie (artikel 19)

6.1.1. Indiening en ondertekening van de aanvraag van toestemming tot crematie

De persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien, ondertekent de aanvraag tot toestemming. Hij kan een andere persoon machtigen om de aanvraag in te dienen. Dat is doorgaans de begrafenisondernemer.

Het begrip 'persoon die in de lijkbezorging voorziet' is volgens de rechtspraak de persoon die door zijn affectieve band met de overledene geacht wordt het best zijn voorkeur inzake lijkbezorging of de vermoedelijke wil van de overledene gekend te hebben (zie onder meer Luik, 25 november 1994, Rev.trim.dr.fam. 1997, 202; Vred. Leuven (3de kanton) 29 oktober 2015, T.Vred. 2016, 538).

De aanvrager voegt het overlijdensattest bij de aanvraag. In dat attest vermeldt de behandelende arts of de arts die het overlijden heeft vastgesteld, dat het overlijden te wijten is aan een van de volgende oorzaken:

- een natuurlijk oorzaak;
- een gewelddadige oorzaak;
- een verdachte oorzaak;
- een niet vast te stellen oorzaak.

Bij de vaststelling van een natuurlijk overlijden in het Vlaamse Gewest is het verslag van een beëdigde arts vereist.

- De ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van overlijden stelt een beëdigd arts aan.
- Als het stoffelijk overschot ondertussen is verplaatst naar een andere gemeente, dan stelt de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het stoffelijke overschot zich bevindt een beëdigd arts aan op schriftelijk verzoek van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van overlijden.
- De ambtenaar van burgerlijke stand stelt een arts aan uit zijn gemeente of uit een andere gemeente van het Vlaamse Gewest.
- De beëdigde arts gaat de mogelijke doodsoorzaken na en vermeldt aan welke oorzaak (zie hierboven) het overlijden te wijten is.
- De gemeente waar de overledene is ingeschreven in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister, betaalt het ereloon van de beëdigde arts en alle kosten die eraan verbonden zijn. Als de overledene niet ingeschreven is in een van die registers, staat de gemeente van de plaats van het overlijden in voor die kosten. De plaats van het overlijden is in die situatie immers het enige aanknopingspunt.

De ambtenaar van de burgerlijke stand stuurt in twee situaties het dossier door naar de procureur des Konings van het arrondissement:

- Omstandigheden wettigen het vermoeden van een gewelddadige, een verdachte, een niet vast te stellen oorzaak van overlijden.
- De beëdigde arts kan niet bevestigen dat er geen tekens of aanwijzingen zijn van een gewelddadige, een verdachte of een niet vast te stellen oorzaak van overlijden.

In die situaties kan er pas toestemming tot crematie worden verleend nadat de procureur des Konings heeft laten weten dat hij er zich niet tegen verzet.

6.1.2. Bevoegdheid tot het verlenen van toestemming tot crematie

Wie bevoegd is om de toestemming tot crematie te verlenen, hangt af van de plaats van het overlijden.

- Overlijden in het Vlaamse Gewest: de ambtenaar van de burgerlijke stand (of zijn gemachtigde) van de gemeente waar het overlijden is vastgesteld, verleent de toestemming tot crematie.
- Overlijden in een gemeente van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, het Franse taalgebied of het Duitse taalgebied: de machtiging van de bevoegde overheid in dat taalgebied geldt als toestemming tot crematie.
- Overlijden in het buitenland: de procureur des Konings van het arrondissement van de begraafplaats of de hoofdverblijfplaats van de overledene verleent de toestemming tot crematie.

De toestemming tot crematie wordt altijd kosteloos verleend.

6.1.3. Weigering van de toestemming tot crematie

De ambtenaar van de burgerlijke stand (of zijn gemachtigde) weigert de toestemming tot crematie in twee situaties:

- De overledene heeft in de laatste wilsbeschikking een andere wijze van lijkbezorging kenbaar gemaakt. De laatste wilsbeschikking moet opgesteld zijn toen de persoon daar nog bekwaam voor was.
- De ambtenaar van de burgerlijke stand (of zijn gemachtigde) heeft kennis gekregen van het verzoek dat een belanghebbende heeft ingediend bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg over het verlenen of weigeren van de toestemming tot crematie (zie verder punt 6.1.5).

6.1.4. Wachttermijn van 24 uur

De ambtenaar van de burgerlijke stand (of zijn gemachtigde) kan de toestemming tot crematie pas verlenen 24 uur na de ontvangst van de aanvraag tot toestemming.

De gemeente kan in de politieverordening uitzonderingen bepalen op dat principe.

6.1.5. Verzoek bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg

Iedere persoon die belang heeft bij het verlenen of weigeren van de toestemming tot crematie kan daarvoor een verzoek indienen bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg.

De bevoegde voorzitter is de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar de aanvraag tot toestemming is ingediend.

Er wordt kennisgegeven van het verzoek aan:

- de partijen die belang hebben bij het verlenen of het weigeren van de toestemming tot crematie;
- de ambtenaar van de burgerlijke stand bij wie de aanvraag tot toestemming is ingediend.

6.2. Crematie na opgraving (artikel 19, §2.)

De burgemeester verleent alleen om ernstige redenen toestemming tot opgraving (zie punt 1.5).

Voor een crematie na opgraving is bovendien de toestemming vereist van de procureur des Konings van het arrondissement van een van de volgende plaatsen:

- de plaats waar het crematorium is gevestigd of de hoofdverblijfplaats van de overledene;
- de plaats van overlijden;
- de plaats waar het stoffelijke overschot begraven is.

De aanvrager voegt bij de aanvraag in voorkomend geval een attest tot registratie in de bevolkingsregisters van de laatste wilsbeschikking van de overledene over de wijze van lijkbezorging.

De procureur des Konings kan aan de ambtenaar van de burgerlijke stand waar het overlijden is vastgesteld, vragen om de toestemming tot begraving te bezorgen. Als dat attest ontbreekt, vermeldt de betrokken ambtenaar de reden daarvoor.

De procureur des Konings aan wie de vraag tot crematie is gericht, kan de toestemming tot crematie toestaan of weigeren.

6.3. Bestemming van de as (artikel 24)

Artikel 24, §1, van het decreet begraafplaatsen somt de verschillende bestemmingen van de as op:

- a. het begraven van de urne op de begraafplaats;
- b. het bijzetten van de urne in een columbarium op de begraafplaats;
- c. het uitstrooien van de as op het perceel van de begraafplaats dat daarvoor bestemd is;
- d. het uitstrooien van de as in de territoriale zee, die grenst aan het grondgebied van België;
- e. het uitstrooien van de as op een andere plaats dan de begraafplaats, met uitzondering van het openbaar domein;
- f. het begraven van de urne op een andere plaats dan de begraafplaats, met uitzondering van het openbaar domein;
- g. het begraven van de urne op een zone buiten de begraafplaats, afgebakend door de gemeente op het openbaar domein;

- h. het bewaren van de urne op een zone buiten de begraafplaats, afgebakend door de gemeente op het openbaar domein;
- i. het uitstrooien van de as in een zone buiten de begraafplaats, afgebakend door de gemeente op het openbaar domein;
- j. het bewaren van de urne op een andere plaats dan de begraafplaats (thuisbewaring).

Voor de asbestemmingen, vermeld in punt e) tot en met j), geldt een bijzondere toestemmingsvereiste. Het gaat om bestemmingen van de as buiten de begraafplaats en de territoriale zee, die grenst aan het grondgebied van België. Die asbestemmingen zijn alleen mogelijk in een van de volgende situaties:

- De overledene die ouder dan 16 jaar is, heeft die bestemming vastgelegd in een laatste wilsverklaring.
- De echtgenoot of de persoon die met de overledene een feitelijk gezin vormde, en alle bloed- en aanverwanten van de eerste graad (bij gebrek aan een laatste wilsverklaring) nemen die beslissing op gezamenlijk schriftelijk verzoek.
- De ouders of de voogd van een minderjarige overledene nemen die beslissing, tenzij de minderjarige vanaf 16 jaar de asbestemming heeft vastgelegd in een laatste wilsbeschikking.

Het decreet van 9 februari 2024 voegde een nieuwe bepaling toe voor situaties waarin de overledene geen laatste wilsverklaring heeft vastgelegd en er ook geen partner en bloed- of aanverwanten van de eerste graad zijn. Voorbeelden:

- De overledene laat geen partner of dichte familie na, maar heeft wel een dichte vriend die bereid is om de begrafenis te regelen.
- De overledene heeft geen partner en had tijdens zijn leven geen contact (meer) met de dichte familie. De familieleden nemen zelf geen initiatief om de begrafenis te regelen, maar een dichte vriend doet dat wel.

In die situaties kan de persoon die de begrafenis regelt, ervoor kiezen om de as uit te strooien of de urne te bewaren of te begraven op een locatie die voor het publiek toegankelijk is. Dat zijn de asbestemmingen, vermeld in punt a) tot en met d) en in punt g) tot en met i). Die persoon kan de urne dus niet op een private locatie bewaren of begraven.

Met de 'schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking' wordt een van de volgende wilsbeschikkingen bedoeld:

- de kennisgeving van de laatste wilsbeschikking over de wijze van lijkbezorging die de overledene aan de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft gericht;
- het testament.

Het 'gezamenlijk schriftelijk verzoek' is de verklaring die alle betrokken nabestaanden ondertekenen als er geen laatste wilsverklaring is van de overledene. Het gezamenlijk schriftelijk verzoek wordt Gericht aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het overlijden is vastgesteld op basis van een overlijdensattest, of aan zijn gemachtigde. Het verzoek vermeldt:

- de voornamen, de achternaam en het adres van de nabestaande die de zorg zal dragen voor de as;
- de exacte plaats waar de as zal worden uitgestrooid, begraven of bewaard.

De regelgeving legt geen verdere vormvoorschriften op.

De persoon die de lijkbezorging op zich neemt, of de begrafenisondernemer toont het gezamenlijk schriftelijk verzoek aan de ambtenaar van de burgerlijke stand of zijn gemachtigde, die de toestemming tot crematie verleent. De ambtenaar kan een kopie van het gezamenlijk schriftelijk verzoek bijhouden.

Het is mogelijk dat op het ogenblik dat de toestemming tot crematie wordt verleend, het gezamenlijk schriftelijk verzoek nog niet voorhanden is, bijvoorbeeld omdat een bloedverwant veraf woont of in het buitenland verblijft. In dat geval vult de ambtenaar van de burgerlijke stand of zijn gemachtigde die gegevens van de toestemming tot crematie pas in zodra het gezamenlijk schriftelijk verzoek is opgesteld.

Ook na de crematie kan er nog een gezamenlijk schriftelijk verzoek worden ingediend over de bestemming van de as. Het decreet van 9 december 2011 houdende wijziging van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, wat de bestemming van de asurne betreft, liet immers de vereiste weg dat het gezamenlijk schriftelijk verzoek moet worden bezorgd voor de crematie plaatsvindt. Het is zelfs mogelijk dat de nabestaanden van een persoon die vóór de inwerkingtreding van het decreet van 16 januari 2004 werd gecremeerd, alsnog een gezamenlijk schriftelijk verzoek indienen met het oog op de wijziging van de bestemming van de as (bijvoorbeeld thuisbewaring of begraving of uitstrooiing buiten de begraafplaats). Uiteraard mag er niet eerder al een gezamenlijk schriftelijk verzoek zijn ingediend.

6.3.1. Begraven van de urne op de begraafplaats

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaalt de oppervlakte van de kuilen en de ruimte ertussen. De oppervlakte van de kuilen mag relatief klein zijn, maar het moet mogelijk zijn om een grafteken te plaatsen.

6.3.2. Bijzetten van de urne in het columbarium van de begraafplaats

Een columbarium is een bovengrondse bewaarplaats van urnen.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaalt:

- de afmetingen van het columbarium en dus het aantal nissen dat het columbarium moet bevatten;
- de vorm van het columbarium;
- de materialen waaruit het columbarium is samengesteld.

Bij het bepalen van het aantal nissen houdt de gemeente of intergemeentelijke samenwerkingsverband rekening met:

- het aantal inwoners dat kan gebruikmaken van het columbarium;
- de verschuldigde eerbied aan de overledenen.

6.3.3. Uitstrooien van de as op een perceel van de begraafplaats dat daarvoor bestemd is

De as mag alleen worden uitgestrooid op een welomlijnde plek op de begraafplaats. Die plek kan een perceel of een strooivijver zijn. De as van de overledene mag niet worden uitgestrooid in een grafkelder.

De aangestelde van de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband strooit de as uit met een strooitoestel. Alleen die persoon mag het toestel bedienen.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaalt:

- de oppervlakte van het perceel voor de uitstrooiing van de as.
De oppervlakte moet uitgebreid kunnen worden naargelang het inwonertal van de gemeente en het aantal uitstrooiingen;
- het uitzicht van het perceel:
  - o Het perceel kan bezaaid worden met gras of ander groen.
  - o Bomen en andere beplantingen zijn toegestaan.
  - o Het perceel kan bestaan uit een bos.
  - o Louter aangestampte grond is verboden vanwege de eerbied voor de overledenen en omdat as op die grond niet snel genoeg wordt opgenomen.
  - o De strooiweide heeft een droge bovenlaag, behalve bij een strooivijver.
  - o De belasting van de bodem is in evenwicht met de aanwezige begroeiing.

Er moet voldoende tijd zijn tussen de opeenvolgende uitstrooiingen. Die periode verschilt naargelang de oppervlakte van het perceel.

6.3.4. Uitstrooien van de as op de territoriale zee, die grenst aan het grondgebied van België

De as kan worden uitgestrooid in de territoriale zee, die grenst aan het grondgebied van België. Dat is de Noordzee.

De Vlaamse Regering kan de voorwaarden bepalen waaronder de uitstrooiing van as op zee verloopt. Ze heeft nog niet gebruikgemaakt van die bevoegdheid.

Voor de uitstrooiing van de as op zee gelden de bepalingen van twee koninklijke besluiten:

- het koninklijk besluit van 25 juli 1990 tot regeling van de uitstrooiing van de as van de verbrande lijken in de territoriale zee. Dat besluit bepaalt onder meer dat de kustgemeenten bevoegd zijn om

- de uitstrooiing van de as op zee te organiseren. In de praktijk doen de gemeenten daarvoor een beroep op rederijen die de asurnen, al dan niet in het bijzijn van familie, neerlaten in zee;
- het koninklijk besluit van 19 januari 1973 betreffende de lijkverbranding. Dat besluit bepaalt dat de as wordt geborgen in een urne die bestaat uit materialen die in water oplosbaar zijn. Het zeegebied moet onder de rechtsbevoegdheid van België vallen (het besluit verwijst naar de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu).

6.3.5. Uitstrooien van de as en begraven van de urne op een andere plaats dan de begraafplaats, met uitzondering van het openbaar domein

Nabestaanden kunnen de as uitstrooien of de urne begraven op een andere plaats dan de begraafplaats. Zo kan de overledene of kunnen de nabestaanden er bijvoorbeeld voor kiezen om de as van de overledene uit te strooien in de tuin van de overledene en zijn gezin.

Het gaat om louter occasionele uitstrooiingen en begravingen. Het kan uiteraard niet de bedoeling zijn dat particulieren of vzw's een private begraafplaats of strooiweide aanleggen waar op grote(re) schaal het uitstrooien en begraven van urnen wordt georganiseerd.

Het decreet vermeldt uitdrukkelijk dat de as niet kan worden uitgestrooid of begraven op het openbaar domein. Uitzonderingen zijn de (inter)gemeentelijke begraafplaatsen en de zones die de gemeenten afbakenen buiten de begraafplaats op het openbaar domein (zie punt 6.3.6).

Het Burgerlijk Wetboek maakt een onderscheid tussen goederen die behoren tot het privaat domein en tot het openbaar domein van een overheid. Publieke goederen behoren tot het privaat domein, behalve als ze uitdrukkelijk tot het openbaar domein zijn bestemd. Openbaar domein wordt dus niet vermoed.

Als het terrein geen eigendom van de overledene of zijn nabestaanden is, is een voorafgaande, schriftelijke toestemming nodig van de eigenaar van het terrein in kwestie. Die toestemming wordt in twee exemplaren opgemaakt. De eigenaar en de nabestaanden van de overledene houden elk een exemplaar van de toestemming bij. De eigenaar van het terrein mag geen vergoeding vragen voor de uitstrooiing of het begraven van de urne op zijn terrein.

6.3.6. Uitstrooien, begraven en bewaren van de as op een zone buiten de begraafplaats, afgebakend door de gemeente

As kan worden uitgestrooid, begraven of bewaard in een biologisch afbreekbare urne op een andere plaats dan de begraafplaats die de gemeente heeft afgebakend op het openbaar domein. Die zones worden in de praktijk 'natuurbegraafplekken' genoemd. Omwille van de duidelijkheid wordt dit begrip overgenomen in deze omzendbrief.

De mogelijkheid om een natuurbegraafplek in te richten, is ingevoerd bij het decreet van 28 oktober 2016 houdende wijziging van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging en bevestigd bij het decreet van 9 februari 2024.

Er gelden een aantal aandachtspunten bij de aanleg en het gebruik van een natuurbegraafplek.

- Een natuurbegraafplek kan uitsluitend worden aangelegd op een zone die behoort tot het openbaar domein. Voor het begrip 'openbaar domein' wordt verwezen naar punt 6.3.5.
- Als de gemeente zelf geen eigenaar is van het terrein in kwestie, kan ze een overeenkomst sluiten met de houder van een zakelijk recht op het terrein. Een gemeente kan bijvoorbeeld een erfpachtovereenkomst sluiten met een andere overheid voor de inrichting van een natuurbegraafplek op het openbaar domein van die overheid (bijvoorbeeld het Agentschap voor Natuur en Bos).
- Als de gemeente een natuurbegraafplek wil inrichten op een bestaand of een nieuw in te richten bos- of natuurterrein, is de toestemming van het Agentschap voor Natuur en Bos vereist. Het agentschap waakt over de primaire functie van het gebied: het in stand houden, ontwikkelen en beheren van de natuur.
- De as moet worden bewaard of begraven in een biologisch afbreekbare urne.
- Op een natuurbegraafplaats gaat de natuur haar vrije gang en blijft ze ecologisch gezien zo veel mogelijk intact. Om die reden worden geen graftekens en dergelijke geplaatst op een natuurbegraafplek. Waar mogelijk wordt voorzien in een sober herdenkingsteken of een rustpunt, zodat nabestaanden er kunnen rouwen.
- Een laatste rustplaats op een natuurbegraafplek is mogelijk als de overledene dat heeft bepaald in zijn laatste wilsbeschikking. Als er geen laatste wilsbeschikking is, is een gezamenlijk schriftelijk verzoek vereist van de echtgenoot of persoon die met de overledene een feitelijk gezin vormde, en de bloed- en aanverwanten van de eerste graad. Als er geen dichte familie en ook geen laatste wilsbeschikking is, kan de persoon die in de lijkbezorging voorziet, de keuze voor een natuurbegraafplek maken.

6.3.7. Bewaren van de as op een andere plaats dan de begraafplaats

De as kan bewaard worden op een andere plaats dan de begraafplaats. Zo kan bijvoorbeeld de echtgenoot van de overledene de urne thuis bewaren. Zoals hierboven vermeld (6.3) geldt voor die asbestemming een bijzondere toestemmingsvereiste.

Als er een einde komt aan de bewaring van de as door de nabestaande of zijn erfgenamen, zijn de volgende opties mogelijk:

- De as wordt naar de begraafplaats gebracht om er begraven, in een columbarium bijgezet of uitgestrooid te worden.
- De as wordt uitgestrooid op de territoriale zee, die grenst aan het grondgebied van België.

- De as wordt op een andere plaats dan de begraafplaats die door de gemeenteraad afgebakend is, begraven of bewaard in een urne die vervaardigd is uit biologisch afbreekbare materialen, of wordt uitgestrooid.

6.4. Meegeven van een gedeelte van de as (artikel 24, §5)

De hoeveelheid as die meegegeven kan worden, is klein en van symbolische aard. De beheerder van het crematorium staat in voor het meegeven van de as.

De volgende personen kunnen een symbolisch gedeelte van de as vragen:

- de echtgenoot of de persoon met wie de overledene een feitelijk gezin vormde;
- de bloed- en aanverwanten tot en met de tweede graad (grootouders, ouders, kinderen, kleinkinderen, broers en zussen);
- de persoon die in de lijkbezorging voorziet en die geen bloed- of aanverwante is tot en met de tweede graad (bijvoorbeeld een goede vriend). Het decreet van 9 februari 2024 voerde die mogelijkheid in.

6.5. As van de eerder overleden echtgenoot of partner (artikel 24, §2)

Het decreet van 9 februari 2024 maakt het mogelijk dat de as van de eerder overleden echtgenoot of persoon met wie de overledene een feitelijk gezin vormde, mee wordt:

- begraven in het (niet-geconcedeerde) graf of (niet-geconcedeerde) urnenveld van de overledene;
- bijgezet in de (niet-geconcedeerde) columbariumnis van de overledene;
- uitgestrooid met de as van de overledene.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan die mogelijkheid uitdrukkelijk opnemen in het reglement op de begraafplaats(en) en kan daarvoor de verdere modaliteiten bepalen. Die aanpassing van het reglement is een voorwaarde om het mee begraven of bijzetten van de as van een of meer eerder overleden gezelschapsdieren toe te laten op de (inter)gemeentelijk begraafplaats (zie punt 7.6).

Er geldt een instemmingsvereiste. De overledene moet zijn wens daartoe hebben bepaald in zijn laatste wilsbeschikking. Bij gebrek aan een laatste wilsbeschikking is het gezamenlijk schriftelijk verzoek van alle bloed- en aanverwanten van de eerste graad vereist. De eerder overleden echtgenoot of persoon met wie de overledene een feitelijk gezin vormde, mag zich bovendien in zijn laatste wilsbeschikking niet uitdrukkelijk verzet hebben tegen het gezamenlijk begraven, bijzetten of uitstrooien.

Het samen kunnen begraven, bijzetten of uitstrooien van de as van de eerder overleden echtgenoot of partner met wie de overledene een feitelijk gezin vormde, vereist eerst een opgraving van de al

begraven of bijgezette urne. Voor de opgraving is de toestemming van de burgemeester nodig. Die kan alleen toestemming verlenen om ernstige redenen (zie 1.5). Het is immers aangewezen dat de burgemeester waakt over de rust van de begraafplaats. Dat neemt niet weg dat de bijzetting, bijbegroaving of samenuitstrooiing te beschouwen zijn als een ernstige reden die een opgraving rechtvaardigt.

6.6. As van een overleden gezelschapsdier (artikel 24ter)

Het decreet van 9 februari 2024 heeft de mogelijkheid ingevoerd om de as van een of meer overleden en gecremeerde gezelschapsdieren samen met de (as van de) overleden eigenaar te begraven of bij te zetten op de begraafplaats.

Met een gezelschapsdier wordt een dier bedoeld dat tam is en traditioneel in huis wordt gehouden (bijvoorbeeld een hond of kat).

Het initiatief ligt bij de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband dat de begraving of bijzetting kan opnemen in het reglement op de begraafplaats(en). Dat reglement regelt de verdere modaliteiten, zoals de toegelaten afmetingen van de urne. De bijzetting of bijbegroaving van de as van eerder overleden gezelschapsdieren kan alleen worden toegestaan als de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband ook de bijzetting of bijbegroaving van eerder overleden partners (zie 6.5) toestaat.

Voor de bijzetting of bijbegroaving van de as van een of meer overleden gezelschapsdieren gelden de volgende voorwaarden:

- De dood van het gezelschapsdier of van de gezelschapsdieren heeft al eerder plaatsgevonden. De urne met de dierlijke as mag niet achteraf nog worden begraven of bijgezet in het graf, de urnenkelder of het columbarium van de overleden eigenaar. Het kan ook niet de bedoeling zijn dat het dier wordt geëuthanaseerd om zo de as van het dier te kunnen begraven of bewaren met het lichaam of de as van het overleden baasje.
- Het kan gaan om as van een of meer overleden en gecremeerde gezelschapsdieren. De as van die dieren wordt verzameld in één asurne. In de praktijk zal het wegens de beperkte capaciteit van de urne vaak gaan om een symbolisch gedeelte van de as.
- Om asvermenging te vermijden, moet de urne vervaardigd zijn uit een niet-afbreekbaar materiaal.
- De wens van de overledene over het mee begraven of bijzetten van de dierlijke as hoeft niet te worden aangetoond. Het volstaat dat de nabestaanden de as van het overleden gezelschapsdier of de overleden gezelschapsdieren meegeven aan de begrafenisondernemer.

- De urne met dierlijke as mag nooit de plaats innemen van een andere begunstigde of rechthebbende in een grafkelder, een urnenveld of een columbarium. De urne met dierlijke as moet worden verwijderd ten gunste van de urne van die overleden persoon.
- Bij opgraving van de overleden eigenaar volgt de urne met de as van het gecremeerde gezelschapsdier of van de gecremeerde gezelschapsdieren altijd de bestemming van de kist of van de urne van de overleden eigenaar. Dat betekent dat als het graf van de overledene wordt verwijderd na het verstrijken van de concessie- of bewaartermijn van het graf, ook de urne met de as van het gezelschapsdier of de gezelschapsdieren moet worden verwijderd. Hetzelfde geldt bij de bijzetting en de begraafing in (respectievelijk) een columbarium en urnenveld.
- Het is niet mogelijk om de as van gezelschapsdieren uit te strooien op de strooiweide van de (inter)gemeentelijke begraafplaats. Gemeenten of nabestaanden kunnen daarvoor terecht op een erkende begraafplaats voor gezelschapsdieren.

7. Graftekens (artikel 25 en 26)

7.1. Recht op plaatsen van een grafteken (artikel 25, eerste lid)

Onder het begrip 'grafteken' worden de volgende elementen verstaan:

- alle aanduidingen van een graf, ongeacht de gebruikte vorm en materialen;
- confessionele symbolen (bijvoorbeeld kruisen);
- niet-confessionele symbolen.

Iedereen heeft het recht om op het graf, het columbarium of het urnenveld van zijn verwante of vriend een grafteken te plaatsen, tenzij:

- de overledene anders heeft beslist over de plaatsing van een grafteken;
- de verwanten van de overledene zich verzetten tegen de plaatsing van een grafteken.

Het plaatsen van een grafteken mag geen afbreuk doen aan de rechten van de concessiehouder.

7.2. Lokale regels over het esthetische uitzicht en de ordening van de begraafplaats (artikel 25, tweede lid)

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband regelt de uitvoering van het recht op een grafteken in het (inter)gemeentelijke reglement. Het (inter)gemeentelijke reglement mag alleen het esthetische uitzicht en de ordening van de begraafplaats bepalen.

Het reglement kan betrekking hebben op:

- de afmetingen van de graftekens;

- de aard van de materialen.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband mag de minimale en maximale normen bepalen waaraan de afmetingen van de graftekens moeten voldoen. Voorschrijven dat alle graftekens dezelfde vorm en lengte moeten hebben, is niet toegelaten. Het reglement moet soepel genoeg zijn zodat het doel van de (inter)gemeentelijke overheid niet in strijd is met de rechtmatige wensen van de nabestaanden.

Hetzelfde geldt voor de gebruikte materialen. Er moet vermeden worden dat aan de nabestaanden de verplichting wordt opgelegd om alleen uniforme graftekens op de grafmonumenten te plaatsen. De verscheidenheid van de gekozen materialen doet niet noodzakelijk afbreuk aan het esthetische uitzicht van de begraafplaats.

Als de begraafplaats groot genoeg is, kan de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband een perceel inrichten waarop alleen gelijkvormige graftekens geplaatst mogen worden. Dat is alleen mogelijk als er op dezelfde begraafplaats ook een perceel is waar niet-gelijkvormige graftekens geplaatst kunnen worden.

7.3. Gemeente wordt eigenaar van niet-weggenomen graftekens (artikel 26, §1)

De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband wordt eigenaar van de niet-weggenomen graftekens en het (eventueel nog bestaande) ondergrondse bouwwerk van een concessie als:

- de concessie eindigt;
- er geen aanvraag is ingediend tot overbrenging van een niet-geconcedeerd graf van de oude naar de nieuwe begraafplaats (artikel 5, §2, van het decreet begraafplaatsen).

De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband kan ervoor kiezen om de geconcedeerde grond na het verwijderen van het graf opnieuw te gebruiken voor begraving. In dat geval bepaalt het college van burgemeester en schepenen vóór de verwijdering van het geconcedeerde graf vrij de termijn waarin de graftekens weggenomen mogen worden. Die termijn is verlengbaar. Hij wordt uitdrukkelijk opgenomen in de beslissing tot verwijdering van het geconcedeerde graf (artikel 18, tweede lid, van het decreet begraafplaatsen). De gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband zorgt ervoor dat de termijn voldoende lang is, zodat nabestaanden er daadwerkelijk gebruik van kunnen maken. Na het verstrijken van de (verlengde) termijn wordt de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband eigenaar van de niet-opgehaalde materialen.

7.4. Lijst van graven met lokaal historisch belang (artikel 26, §2)

Het college van burgemeester en schepenen regelt autonoom de bestemming van de graftekens die eigendom zijn van de gemeente.

Sommige graven en graftekens vervullen een functie binnen de lokale gemeenschap en zijn een uiting van lokale artistieke inzichten, tijdsgeest of economische uitstraling. Dergelijke graven hebben met andere woorden een lokale erfgoedwaarde (historische, artistieke, volkskundige of socioculturele waarde). Van de gemeente wordt verwacht dat ze een lokaal funerair erfgoedbeleid voert.

Het college van burgemeester en schepenen maakt een lijst op met graven van lokaal historisch belang. Als het college van burgemeester en schepenen dat initiatief niet neemt, kan de Vlaamse Regering of haar gemachtigde zelf een dergelijke lijst maken. Die lijst moet bekrachtigd worden door het college van burgemeester en schepenen.

De lijst bevat graven met een historische, artistieke, volkskundige of socioculturele waarde die niet beschermd zijn als monument volgens het decreet van 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten

De lijst met graven van lokaal historisch belang brengt rechtsgevolgen met zich mee:

- De graven moeten vijftig jaar bewaard worden. Die termijn kan verlengd worden, maar niet noodzakelijk met dezelfde termijn.
- De gemeente moet de graven onderhouden. De gemeente bepaalt in haar visie op het lokaal funerair erfgoed autonoom de vorm, de graad en de intensiteit van dat onderhoud.

De gemeente heeft geen meldingsplicht als ze een graf wil ontruimen dat opgenomen is op de lijst (toepassing van artikel 18 van het decreet begraafplaatsen). De gemeente kan zelfs overgaan tot ontruiming van een oude begraafplaats (artikel 5 van het decreet begraafplaatsen). In dat geval moeten de graven die op de lijst vermeld zijn, (kosteloos) overgebracht worden naar de nieuwe begraafplaats.

7.5. Bescherming door Onroerend Erfgoed Vlaanderen

Sommige begraafplaatsen, graven of graftekens zijn door de Vlaamse overheid beschermd. In dat geval moet de gemeente rekening houden met de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.

De begraafplaatsen, graven en graftekens die als monument beschermd zijn, worden van de lijst met graven van lokaal historisch belang geschrapt. Begraafplaatsen, graven en graftekens die beschermd zijn als cultuurhistorisch landschap of als stads- of dorpsgezicht blijven wel op de lijst met graven van lokaal historisch belang staan.

8. Lijkbezorging van overledenen die tijdens hun leven een bepaalde godsdienst of overtuiging beleden

Voor de lijkbezorging van overledenen die tijdens hun leven een bepaalde godsdienst of filosofische overtuiging beleden, zijn er drie fundamentele beginselen die de begraafplaats kenmerken.

8.1. Het gemeentelijke karakter van de begraafplaats

De gemeente staat in voor de begraafplaats van stoffelijke overschotten van overleden personen en voor de inrichting van de begraafplaatsen. Dat moet gebeuren met inachtneming van de taken van de gemeente inzake openbare veiligheid en hygiëne.

Het decreet kent aan de gemeenten een belangrijke rol toe op het vlak van begraafplaatsen. Volgens artikel 16, §1, van het decreet begraafplaatsen mag alleen op de gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen begraven worden.

De overledene mag en moet begraven worden op de openbare begraafplaats. De inrichting van die begraafplaats is een recht en een plicht van de gemeente.

Het bestaan van gecentraliseerde wetgeving geeft echter aan dat het niet om een materie van louter gemeentelijk belang gaat.

8.2. Het neutrale karakter van de begraafplaats

De begraafplaats heeft een neutraal karakter. Op de begraafplaats mag de gemeente geen onderscheid maken of discrimineren op basis van:

- het geloof van de overledene;
- de eredienst van de overledene;
- de omstandigheden van het overlijden.

Gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden discrimineren als ze:

- personen de toegang tot de openbare begraafplaats onttrekken omdat ze een bepaalde godsdienst belijden;
- personen verzoeken om een niet-gemeentelijke begraafplaats te kiezen voor de begraafplaats;
- iemand verplichten of verzoeken de voorkeur te geven aan een begraafplaats in het buitenland of aan een particuliere begraafplaats in het Vlaamse Gewest.

Iedereen moet dus gelijke toegang tot de begraafplaats krijgen.

De burgemeester tot wie een verzoek om begraafplaats in een voorbehouden perceel gericht wordt, mag niet bij de betrokken religieuze overheid nagaan of de overledene een bepaalde godsdienst beleeft. De religieuze overheid kan dus niet bepalen of een overledene op het perceel begraven mag worden. De tussenkomst van de burgemeester beperkt zich tot de registratie van de wens van de overledene, van zijn familie of van de persoon die instaat voor de begrafenis.

8.3. Geen beperking in de keuze van de begraafplaats op basis van godsdienst of geloofsovertuiging

De gemeente mag de plaats van de begraafing niet baseren op de godsdienst of geloofsovertuiging van de overledene. Alleen het individu zelf, of na zijn overlijden de familie of de persoon die instaat voor de lijkbezorging, kan de plaats bepalen.

Gelijke toegang tot de begraafplaats houdt in dat de gemeente geen voorrang kan geven aan bepaalde godsdiensten of geloofsovertuigingen.

De (inter)gemeentelijke begraafplaatsen vallen onder het gezag, de politie en het toezicht van de gemeenten. Die zorgen ervoor dat:

- er geen wanorde heerst;
- de eerbied voor de doden wordt gerespecteerd;
- er geen opgravingen plaatsvinden zonder toestemming van de burgemeester.

De gemeente kan bij de inrichting van de begraafplaats rekening houden met de gevoeligheden en de geloofsovertuigingen van de overledene en zijn familie. Ze respecteert daarbij het wettelijke kader. Begraafplaatsen kunnen echter niet worden ingedeeld volgens de geloofsovertuiging die de overledenen tijdens hun leven hebben beleden. De gemeente mag ook geen aparte percelen reserveren voor de aanhangers van een bepaalde godsdienst of geloofsovertuiging, waardoor die graven met soortgelijke externe kenmerken worden gegroepeerd.

De gemeente kan wel aparte percelen inrichten op de begraafplaats op basis van de volgende principes:

- Graven kunnen geordend worden in een bepaalde richting.
- Er kan (binnen de begraafplaats) een toegang tot een perceel gemaakt worden via een aparte weg of een apart gangpad. Het perceel mag echter niet fysiek gescheiden worden van de rest van de begraafplaats (bijvoorbeeld met een afgesloten omheining).
- Graven kunnen geordend worden op basis van de bewaartermijn:
  - o De gemeente kan concessies verlenen.
  - o Niet-geconcedeerde graven worden minstens tien jaar bewaard. Nadien kan het niet-geconcedeerde perceel opnieuw in gebruik genomen worden.
  - o Altijdurende concessies zijn niet toegestaan.
- De begraafing van de overledene in een apart perceel kan alleen voortvloeien uit de wens van de overledene tijdens zijn leven, van de familie of van de persoon die voor de begrafenis instaat. Het moet altijd mogelijk zijn om in de andere gedeelten van de begraafplaats begraven te worden.
- Als er geen aanvraag tot hernieuwing van de concessie wordt ingediend, kan de gemeente het voorbehouden perceel of het individuele graf in dat perceel opnieuw in gebruik nemen. Het opgegraven stoffelijke overschot kan dan naar een perceel van de begraafplaats dat daarvoor bestemd is, gebracht worden.

Ik verzoek de gouverneurs om de gemeentebesturen en de crematoria op de hoogte te brengen van deze omzendbrief door de publicatie ervan in het bestuursmemoriaal.

Een afschrift van deze omzendbrief wordt naar alle besturen en crematoria gestuurd.

Deze omzendbrief kan ook worden geraadpleegd op <https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/begraving-en-crematie>.

Lydia PEETERS

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen